

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

«DIBUIX» PER M. FELIU

Ayuntamiento de Madrid

Esparces

per J. Piñón

Un camí

Conec un lloc sagrat,
en mitj del bosc callat
dels arbres descobert
el prat florit llumena
o Pare del mon vert!
o Pare del cel blau:
al teu sojorn de pau
tot bon camí m'hi mena!
Em sento aquí estimat,
em sento transportat
d'aquell suprem consol
de qui la terra es plena,
o Pare del gran sol!
o Pare del Amor:
al teu faldar de flor
tot bon camí m'hi mena.
M'agafa'l gran desmai,
i vola per l'espai
del pensament incert
una cansó serena
o Pare de concert!
o pare d'armonies:
al ritme que tu envies
tot bon camí m'hi mena.

L'Euga

Euga tita vermella
sones trista l'esquella
t'han prés el teu pollí;
tu pla l'amanyagabes
com ell t'el estimabes
m'estimarás a mi!
Si com el pare deia
ta vista m'ataleia,
veientme doble gran;
ma testa es jogassada
us guardo en l'eugassada
pro som un trist infant!
Que frisas, cap on miras,
i amb un renill te giras
per on s'el van menar:
guaita l'herbeta es bona
per consolarte et dona
el sol un día clá!
Euga tita vermella
la teva blanca estrella
del front, pentinare,
juguém a dalt la coma
t'hi donaré una poma
si tu arribes primer.

Herbejant

Chor virolat de les clares amigues,
qu'al sol d'Abril herbejeu el sembrat,
pubilles sou de les Gracies antigues
aquest vert tendre vos l'han traspasat!

Quant jo baixaba de dalt a la serra,
ja us he sentit com cantabau al fons
si us acotxeu afanyoses en terra
us queda l'aire, la llum i cansons,

Mai com avui am la fresca cantada
sortintme a rebre m'haveu alegrat
la duie'l vent de gentil marinada
tanta puresa s'em ha encomanat!

Aqueixos blats que cuideu carinyoses
o minyonetes vos donan delit!

pujan al cel les cansons gloriuses
vostre treball les haurá redimit.

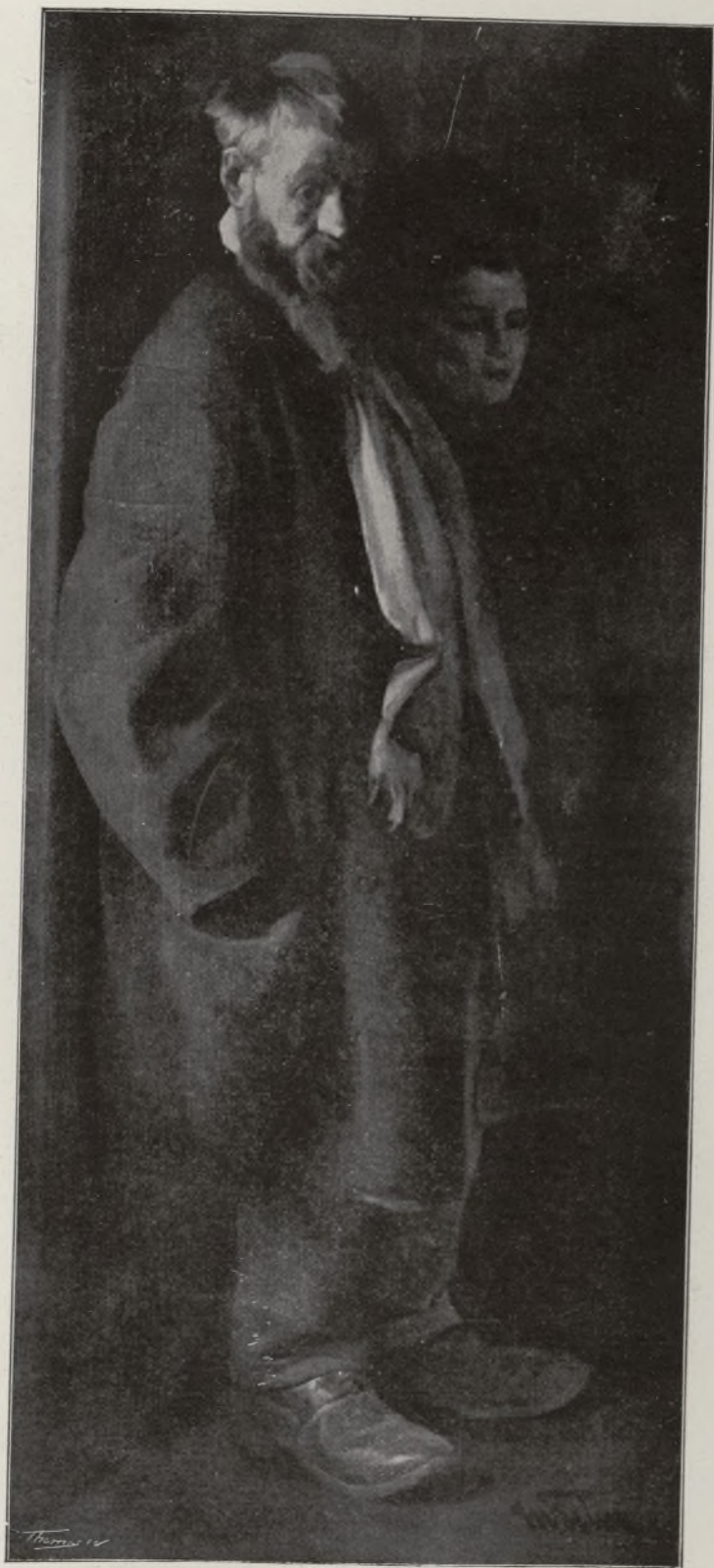

HEMEROTECA
MUNICIPAL
MADRID

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

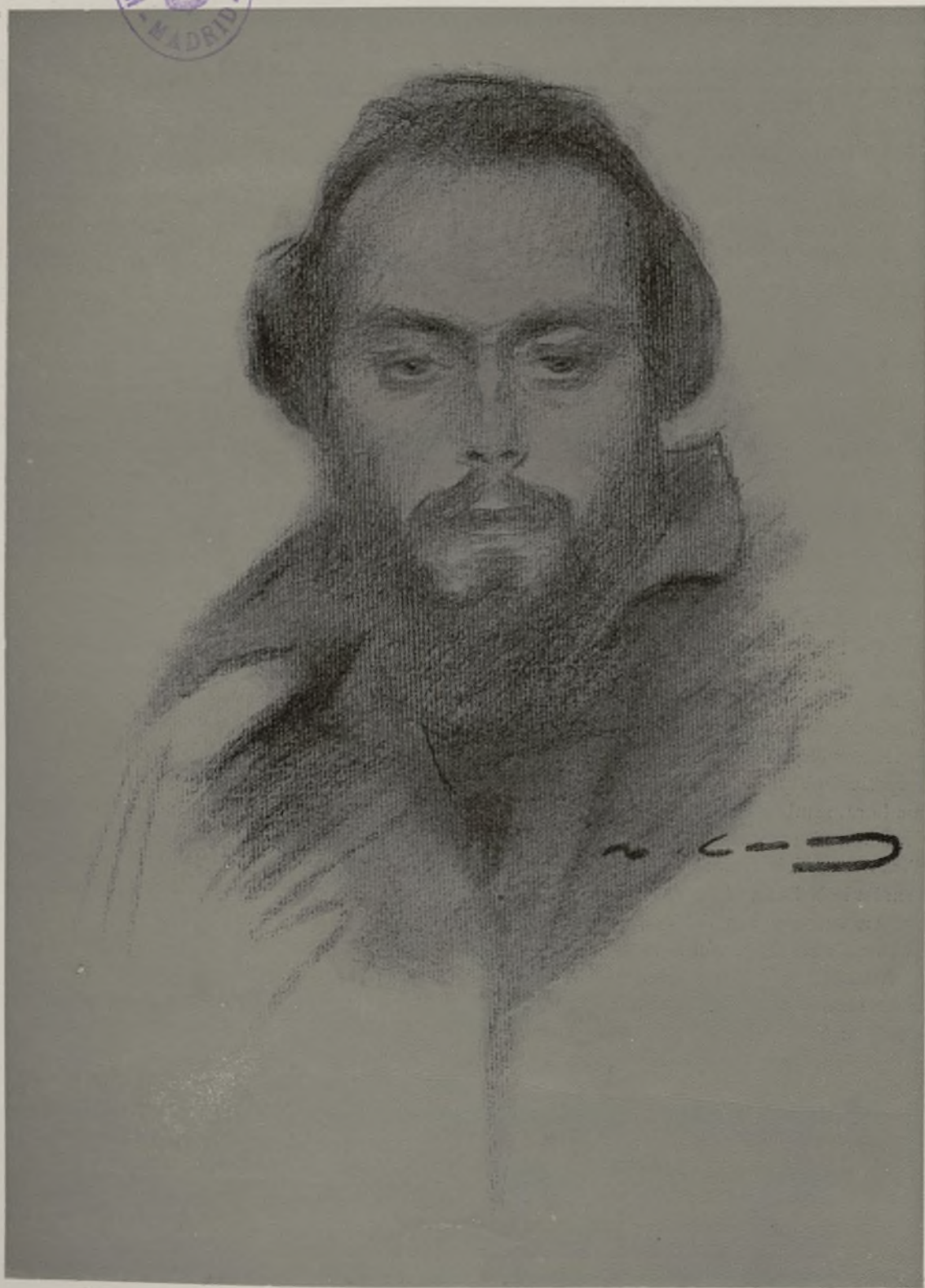
«QUADRO» PER M. FELIU

Ayuntamiento de Madrid

«DIBUIX» PER M. FELIU

Ayuntamiento de Madrid

«W. DEGOUVE», RETRATO PER R. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

William Degouve de Nuncques

HI han accidents artístics que'l mateix se produeixen en música com en literatura i aixís en el teatre com en les arts plàstiques. — Els efectes produïts en el microcosmos artístic barceloní per l'exposició de les obres den Degouve, es un d'aquets fets; si al venir un Zacconi o una Duse els aficionats judiquen prescindint d'Itàlies i d'Amèriques i'ls còmics dolents s'indignen de les alabances qu'han sentit trobant-les exagerades, igual devant de les obres den Degouve el públic hi digué la seva, com de dret podie fer; i'ls còmics dolents que per el cas foren pintors, s'indignaren sino de les alabances, qu'encara no s'habien entonat, de la reflexió, fins dirém meditació que provocá entre molts artistes verídaders l'obra del pintor estranger, i del éxit obtingut entre 'ls que mes s'estimen mirar o tenir quadros, que teles pintades. I aquest detall secundari, se convertí en principal, per obra i gracia de la mesquindat de sentiments i per les adquisicions relativament abundoses fetes per alguns aficionats de aquí. El día en que comensá l'Exposició d'aquell pintor, les converses d'última hora, semblaven veus de Llotja comercial i mentres els santons de la pintura s'escriuïen d'ira dintre dels seus formatjes corcats, la jovenalla i els homes fets, encara plens de vida, anaven contemplant l'alenada de visió nova qu'omplia la sala de càn Parés.

Aixó era lo que mes picava el dolor dels fakirs ensonyats dintre del motllo gastat per l'us, d'una hora justa, d'una visió gris de fum, o d'aquelles *nenes tant boniques* que la gent, la bona gent del carré, erigida en terrible crític justicier, alabe trobantles semblants als cromos. L'obra de dos anys de solitud den Degouve, no era ni *hora justa* ni *visió gris* ni *nena de cromo*: era l'obra d'un esprit diferent dels nostres; reflexiu devant de la nostra naturalesa, devant de les teles que pacientment anave omplint, devant de la pintura dels altres i sobretot reflexiu de les qualitats o condicions propies, anyadint a la naturalesa gran, la seva individualitat. En una paraula: sent un fill de

la Naturalesa i no un *net*, com calificava el gran Leonordo, als que pintaven *com ell*, *com el Massaccio*, o com haurie dit avui, *com Velázquez*, *com Puvis*, *com en Pointelin*, i si hagués estat de bon humor, com solie, *com en Bouguereau*.

Mes totes les consideracions anteriors estrenyen el judici de l'obra den Degouve, vista amb un trist criteri local i es tan poc digna de consideració, com alguna de les que motivaren els quadros den Rusiñol fets en el regne de Valencia i exposats en la capital, entre les que llegirem la colosal trobada de que'ls xiprers, els arbres dedicats á Venus, eren *clericals*!

En Degouve de Nuncques que es un francès de l'extrém Nord, ha viscut molt temps pintant entre'ls apagats sols dels mars freds i per comprensible aspiració complementaria, sentí neixer en ell un desitx irresistible d'anar a treballar cap al violent mitjorn, precisant el terme de la seva peregrinació entre'ls boscos de l'illa de Ceylan. — No poguent realisar aquet projecte de moment, s'encará amb els païssos del Sol instalantse durant moltíssims mesos a Mallorca, la nostra hermosa vehina. — Allí, els setis ulls blaus de l'home de terres grises, anaren lluitant am la llum exuberant que 'l sol malgaste aquí; i'ls seus colors de la fina gama dels polders, de les neus i de les aigües dels canals quiets i silenciosos de Bèlgica i Holanda, pujaren els tons, com fruites que a l'escalfor del día, maduren i's coloren.

La materialitat de les diferencies de terres, mar i cels, no foren prou gran forsa per ferli oblidar les idées adquirides en els païssos en que tota obra d'art enclou un pensament i'l mes modest estudi del artista del Nord, está pintat mirant am vista de voluntariós, qu'imposa lo que vol el cervell, als espectacles que ofereix la naturalesa a la seva admiració.

I aquesta en un esprit aixís, no's tradueix per un treball ràpid i genial pero impulsiu, si

«DIBUIX» PER M. FELIU

Ayuntamiento de Madrid

«DIBUIX» PER M. FELIU

Ayuntamiento de Madrid

«QUADRO»

PER M. FELIU

no per una obra lenta i pacienta que assoleix les dificultats de l'ofici i de l'idea, am la tenacitat d'un estratègic de debó. Per xó, tot lo que nosaltres, els de la terra mes naturaliste del Mediterrá, hauriem trobat *estrany* i res mes, les roques, la nuvolada, les coves, les oliveres, el misteri de la nit serena, ho pintave en Degouve amb el brodat del poema que'l seu pensament cantave detrás dels ulls de pintor. I les roques glatien de monstruosa vida orgánica, els nuvols prenien formes cadencioses d'estrofa, els arbres se recargolaven patint una vida se ser vivent, els anells dels gorcs s'obrien am ritmes de versos i les seves nits tenien la calma tranquila i serena del repós. — L'acció de l'obra den Degouve entre nosaltres, encara es mes grossa per lo que van demostrant els fets, que per tot lo que's pugui dir i que pertany únicament al domini de l'estéril discusió

d'art. Ja's va tent visible per senyals petites pero clares, que Mallorca, i aquí parlém únicament de l'illa, viu mes als ulls dels pintors, desde l'estada llarga que hi feu en Degouve de Nuncques. Els pintors artistes qu'allí van *potser perquè es l'única costa nostra en la que'l Sol se pon en el mar*, ja tenen mes tirada a tractar les visions pictóriques, com trossos de bellesa viva a les que la voluntat té'l dret de suposar un ánima sensible; i amb el temps, no desesperém que algú, allí aon tant sols se traslluien fenomens geològics, hi veigi am temps i soletat, aspectes que impressionin com verdaderes sinfonies wagnerianes; i aquesta es l'idea que guien les lluites den Degouve am terres hermoses com Mallorca i Montserrat, que nosaltres no veiém mes que com son materialment.

PINZELL

«QUADRO»

PER M. FELIU

Apropòsit d'una gramàtica

Abrégé de grammaire catalane. — R. Foulché-Delbosc

FEIE temps que no havie entreobert una gramàtica. Com més interès sentie per les formes vives d'expressió, mes despapat me trobava de les lleis que les regulen i concreten.

Quantes voltes m'havie sorprés en pasme, la paraula dictada pels nostres montanyesos, tan plena de canviants de sensació, tan rica i hàbil en maneres d'expressarla!— Jo els escoltava admirat, devot, a la pobre gent de l'ànima sencilla, quant lo seu llenguatge exia bell i robust a la llum de les montanyes, i em

cuidaba a enamorar d'aquella forma sempre nova i abundosa.

D'ahont la treuen — me deia jo — aquesta potencia verbal! Ahont l'aprenen eixa claretat de concepte i eixa frescura d'expressió! Per quins misteriosos camins el seu esperit ignorant va a xuclar a les fonts perennes del genit nacional, l'eterna renovació de la paraula i de la forma.

Jo em sentia avergonyit, humiliat per la meua rígida parla de frases fetes. Emetrer quatre sons vocalisats, sense vida ni ànima, no

«M. FELIU», RETRATO PER R. CASAS

Ayuntamiento de Madrid

«DIBUIX»

PER M. FELIU

es pas aixó el parlar — si no únicament el ferse entendre!

La gloria del llenguatge està en una més alta necessitat i bellesa: Parlar es posar l'ànima a la boca, vestir ab carn i ossos els nervis del concepte — manifestar el verb, l'esperit en una forma material.

Es precis que l'imaginació donant calor als pobres mots caiguts en la memòria, els reanimi ab un alé la vida. Tal paraula que fins avui corria morta de boca en boca, renaix en un moment d'inspiració extenentse el seu sentit a nous objectes. Tal altre planament prosaica s'engrandeix metafòricament, ab un triomf d'hermosura inesperada. — I mentrestant l'ànima es sent i comprén per la paraula, es reconeix a sí mateixa ensempeps que s'exteriorisa pels altres; i en aquell discurs dret o tort, alt o baix pro sempre plé de virtut, sent l'inefable emoció de veure viventa la seva personalitat en el llenguatge.

Aquet acte de renovació de la parla en l'ànima de cada individu, no esclueix la simplicitat, sino qu'es basa de precis en una enérgica simplicitat. Les forses interiors espirituals, no es manifesten més que quant ens fem sencills, ignorants; quant no desitjem parlar ni bé ni malament, sino quant la tristesa o dolor, ens obren la boca per publicar lo que espontáneament s'ens dicta en lo pregón del nostre ser. La llengua com el ferro s'ha de trevallar en calent: i la paraula será sempre seca i angulosa sense el foc del entusiasme. Es precis abandonarnos de objectes i preceptes, perque la expressió raji pura i animada. La llei suprema del mon espiritual: que el qui's pert a sí mateix es el qui's guanya — com no volen qu'es compleixi en la més alta, la més altíssima de totes les maneres d'activitat humana?

Tinc entés que en la profunda visió de l'antigüetat india la llengua es veneraba religiosament i s'adoraba per les síl·labes sagrades..... *Els noms i les formes*

Pèl & Ploma

coexistien allí en un principi ab l'Origen de totes coses. Per herència o coincidència, la revivalla grega d'Alexandria, fa el *Verb* un ab el Pare i el Logos es igual a aquest en la potència. Aixó dona a la llengua un caràcter immutable i eternal; aparentment contradictori ab l'alteració de les llengues, en la marxa del temps. Pro lo atrevit, la valentia d'aquestos afirmatius: el llenguatge com una acció del Esperit, com l'Esperit mateix, sino arribém a capirlo per complert... emociona, fa somiar una esfera en que les paraules son l'ànima de les coses, una realisació material de l'idea que a cada cosa vitalisa.

Aquí entra un reculliment; pasan en màgica evocació les varietats humanes predicant cada una la llengua propia... I la harmonia de totes es pert en l'esfera ahont no arriba la mirada.

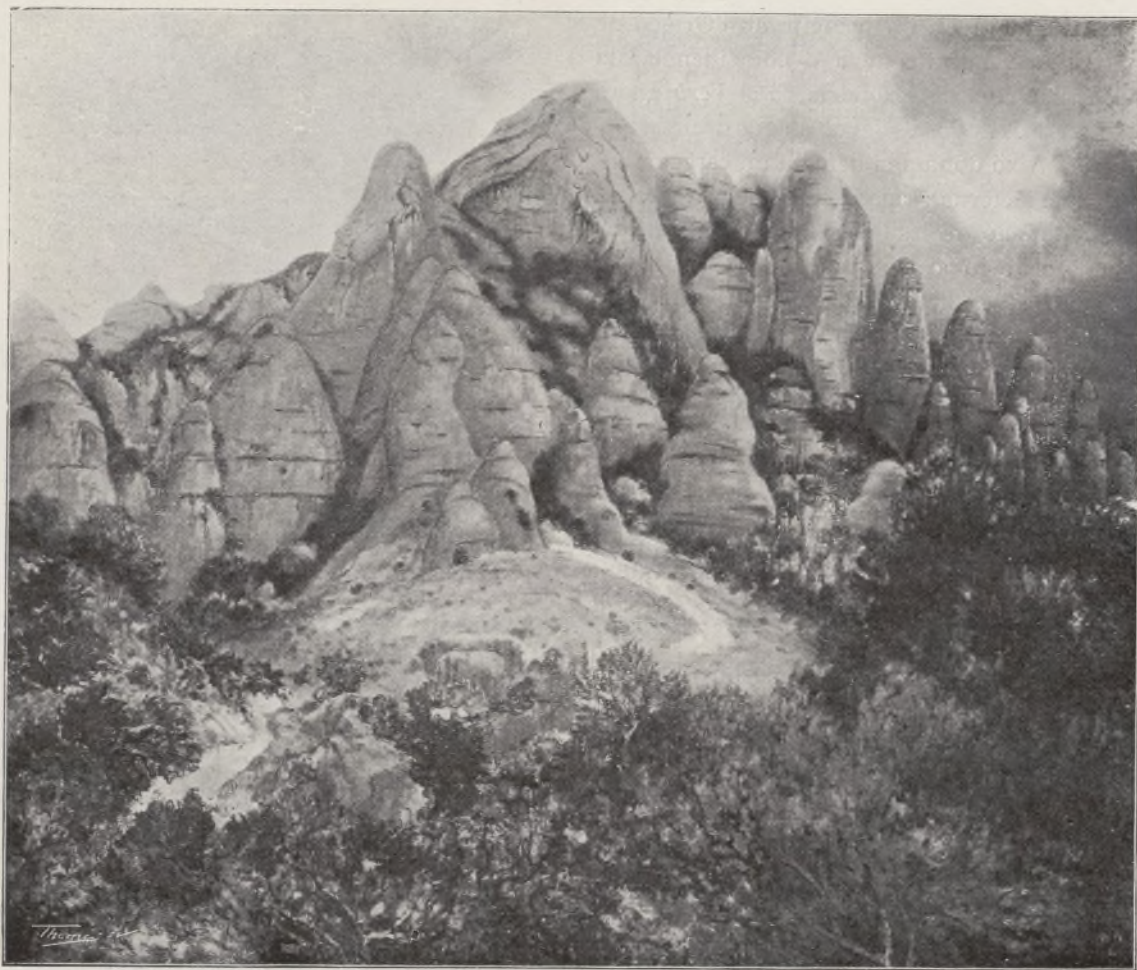
Poc a poc entrariem en un concepte massa solemne del llenguatge. Están tirats els fonaments d'una revelació intuitiva de la parla, i l'home mogut per les potencies més generals del ser, es troba conduït al emetre la paraula. Pro tant els qui sentim l'impuls interior de les causes, com els persuadits que res hi há en l'intellecte, *quod prius non fuerit in sensu*, tots hem de reconèixer que la llengua es obra del sentiment, no un pur mecanisme, ni un sistema llògic per comunicarnos els uns ab altres. Quant l'imaginació i el sentiment deixen de fecundar les impresions, la parla s'aseca en formules convencionals — els mots perden de forsa, i la frase amorosa, rica en varietats se converteix en una utilitaria expressió ab formas mortas.

Ab aquestes idees es compendrà la poca fe que tenia jo, al obrir l'últim treball de gramàtica catalana publicat pel senyor Foulché-Delbosc. Jo sentia com dingú l'ineficacia d'aquestos estudis d'anatomia, destructiva del llenguatge; i fins potser diré que una mica de malevolensa s'hi barrejava contra tots els qui volguesin analisar coses tan misterioses. Poc a poc al veure desenrotllar els plans de la llengua, he comprés que en el mon hi havie lloc per tots; i que al costat del qui parla, i del que

«DIBUIX»

PER M. FELIU

«MONTSERRAT»

QUADRO PER W. DEGOUVE DE NUNCQUES

medita, hi cap la noble acció del que investiga.

Quin interès desperta el senyor Foulché-Delbosc (un francès, parlant en francès i pels francesos) quant explica les condicions d'aquesta llengua que nosaltres hem produït instintivament; quina curiositat fa veurel analitzar ab una perspicàcia i sotilesa extremes, els sons de les nostres vocals; com ens persegueix en la espontànea manifestació del nostre esperit, declarantnos les lleis, recullint vigilant les més petites excepcions. Quina alegria donan per exemple, les pàgines que tracta de la formació dels plurals o les lleis dels irregulars, ahont presenta definida la obscura serie de les variants.

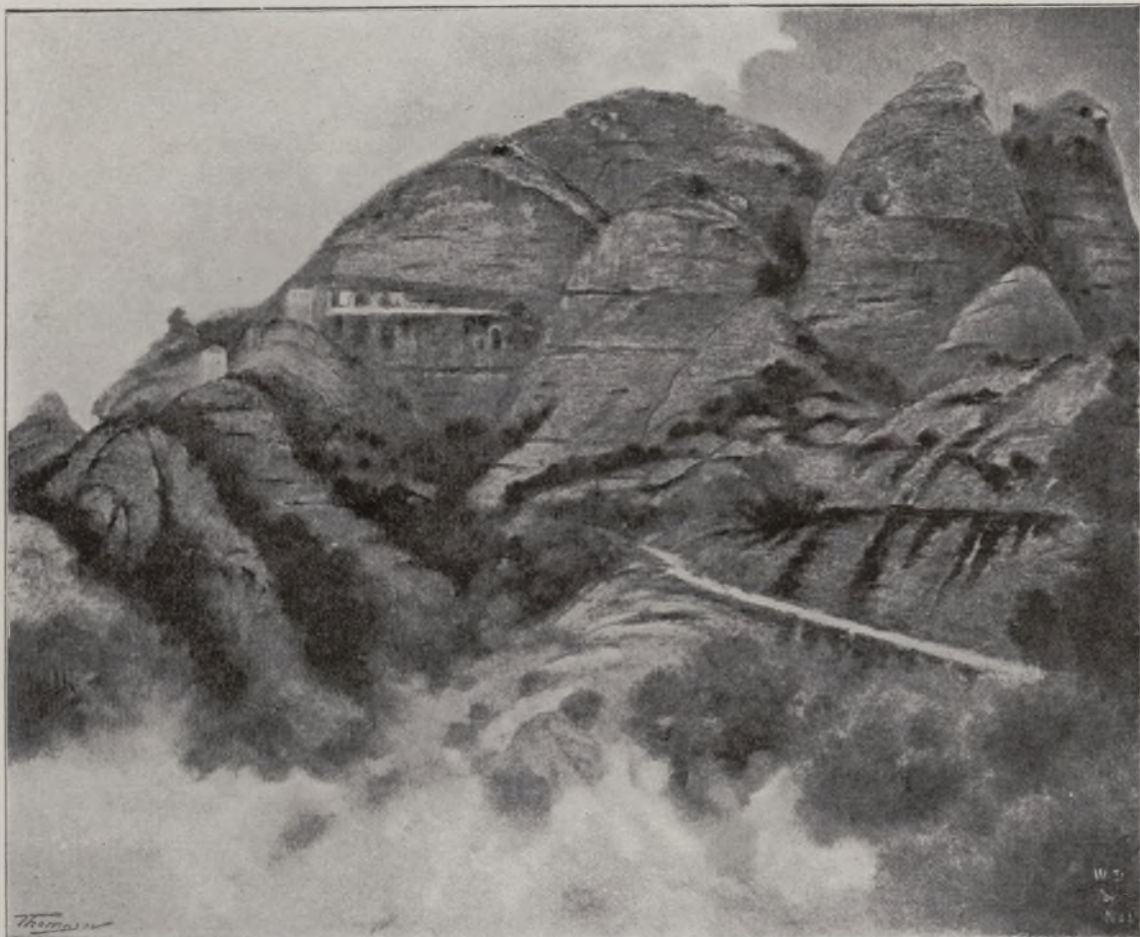
L'obra del senyor Delbosc es la més apropiada pera donar aquesta impressió de sorpresa:

Lacónica, resolta, sense duptes, devant de cada element del llenguatge troba unes fórmules sintètiques per la majoria i les excepcions.

Potser l'afany regularisador s'exagera alguna volta (com quant fixa el número de diptongs); pro no seré jo qui vagi a contradir-lo després d'haver donat tan sols una ullada panoràmica a la seva obra.

De totes maneres l'interès que demostra el publicar en francès la monografia de la nostra llengua, roba totes les simpaties. Es un present que toca al cor, el d'aquet desconegut estranger declarant per tot el mon els seus estudis, sobre la manera de manifestarse l'ànima catalana.

La Gramàtica aixís com una forma de ciencia pura, treball analític sobre l'expressió d'una

«MONTSERRAT»

QUADRO PER W. DEGOUVE DE NUNCQUES

rassa, per donarla a conèixer a les altres societats humanes, es una acció bella i generosa.

Alabém l'empresa científica, pro estém persuadits que aquesta tasca de pura investigació ha d'influir ben poc en la nostra expressió espontànea.

¿I quina será aixís l'utilitat dels estudis gramaticals? Una de molt alta, — la suprema utilitat del pur coneixement — posar la llei al descobert, difinir l'acció ordenadora que en l'acte psicológic del llenguatge intervé com en el mon material. Guardemnos de buscar en les obres dels gramaticals un fi d'utilitat mes secundaria. Guardemnos de perturbar hipocritament la nostre miseria de paraules ab ensenyances i vocabularis.

Sino som rics, siguém als menys honrats i

no distressém la pobresa ab pedassos de guarda robas.

Per més que feu; per més que us proposeu ressucitar formes mortes i corretjir les vives, sols lograreu omplir l'aire de fantasmes i produir aquet fum de la *llengua escrita*, que comensa a fer irrespirable les revistes i escrits de lleugua catalana.

Ficxeusi be que no son els saberuts ni lletrats els que avui parlan ab més bellesa i forsa, sino els rústics montanyesos que no llegeixen altres lletres que les escrites en el seu cor.

No us apuri el 'com, ni el que heu de parlar, que la paraula us será donada en aquella hora — perque no sou vosaltres qui parleu, sino l'esperit es qui parla per vosaltres.

J. PIJOAN

«MONTSERRAT», DIBUJ PER W. DEGOUVE DE NUNCQUES

Ayuntamiento de Madrid

«LA NIT»

QUADRO PER W. DEGOUVE

En momentos difíciles

MI cuerpo decae, mi espíritu está conturbado y mi corazón flaquea. Siento que tiende á descomponerse este *agregatum* de mi individualidad, y que la fuerza que lo formó y lo sostuvo, trabaja para su destrucción. He aquí mi cuerpo reunido con los cuerpos, mi soplo con el soplo, mi voz con la voz, mi deseo con los deseos... y mi yo, *mi yo* se acoge á este hábito de divinidad que rodea al mundo en giros eternos. *Amor est circulus bonus...*

Esto ¡oh discípulos! no es vuestro cuerpo ni el cuerpo de otros, son los anhelos de muchas generaciones que, concretados por el pensamiento, se han hecho carne. (*El Buda*).

¡Oh muerte, última amiga de justos y pecadores, calumniada muerte, á quién los hom-

bres alejan de los labios y del pensamiento! Yo me atrevo a hablar de tí con un poco de cariño en mis palabras. Abiertas están para tí las puertas de mi casa y de mi corazón. ¿Cuándo? ¿Cómo vendrás?... Aquí te espero en este hermoso mundo bajo el sol resplandeciente, trabajando en la obra de mi propia depuración. Cuanto más tarde vengas, la obra estará más adelantada, pero de todos modos la pondré en tus manos para que tú la termines.

¡Cuán dulce debe ser en el supremo instante, sentirse el objeto de esta pura acción eternamente renaciente! Que lo que nos ha formado nos transforme ¿qué hay en esto de injusto y malo? — Para mi espíritu cansado es más fácil comprender la acción de Dios en su perpetuo deshacer que en su renovación eterna...

Quisiera salirle al encuentro, asociarme á su impulso destructor. ¡Acojedme fuerzas eterna-

les! Entermedad, Dolor, Muerte... tomad aquí mi personalidad que se ofrece pronta á deshacerse.

Tú eres hoy como una hoja seca y amarilla. Los compañeros de lama te rodean. Hete aquí en el umbral de tu partida, sin tener todavía provisiones para el camino. (*El Damapada*).

Leo hoy en el Sutra que preguntando Bhagavat á los Cramanas cual era la duración de la vida, y respondiendo uno de ellos que como el intervalo de diez días, contestó Bhagavat que poco había avanzado en su camino. Dijo otro Cramana que la vida era como el tiempo de almorzar por la mañana, y también este para Bhagavat había poco adelantado en su camino. Dijo por fin un tercero. — La duración de la vida humana es como el tiempo de una respiración. Respuesta de Bhagavat: «— Bien está, hijo mio, tu puedes decir que has avanzado en el camino.»

También para estos, el yugo es fácil y la carga ligera. También para estos el vivir es dulce como un soplo y el camino corto cuando se recorre con el ánimo sereno. Confianza valor, fuerzas absolutas ¿porqué habéis abandonado mi corazón?

No hay razones para temer la muerte, pero tampoco las hay para desearla demasiado. Hay dos maneras de desear la muerte. La del alma cobarde que, arrastrada por la corriente se fatiga, teme y quisiera volver atrás; y la del que, cruzando ansiosamente el río, contempla las frescas sombras de la otra ribera.

Ciertas individualidades por falta de vitalidad no llegan á sostenerse; una vitalidad exuberante tiende á su vez á la destrucción. — El místico es el extremo opuesto del suicida. Pero á veces los extremos se tocan y hay tantos suicidios morales entre los aprendices de santo!

¡Cuan pocos entre los hombres consiguen la otra ribera! El común de los mortales no hace más que correr á lo largo del margen de

«DR. PITTALUGA»

RETRATO PER R. CASAS

acá. — Aquellos que, después de haber aprendido convenientemente la ley, viven conformándose á ella; serán estos los que lleguen al otro lado del río ¡Difícil de atravesar es el reinado de la muerte! (*El Damapada*).

..

Ya no me pregunto qué cosa es el Espíritu. Yo no lo sé porque no tengo una medida mayor con que abarcarlo. Lo concibo vagamente, como una aspiración impersonal, hacia la perfección absoluta. Y digo impersonal porque me doy cuenta de que ese Espíritu que, limitado en mí, es la razón de mi existencia es el mismo Espíritu que á través de mil apariencias fugitivas descubro á mi alrededor.

..

Así como un pedazo de sal, disuelto en el agua, se pierde en el agua, pero el agua donde quiera que se tome está salada; así en verdad sucede con este gran Ser, plenitud del conocimiento que se manifiesta en los seres y en ellos se desvanece. (*Aranyaka Upanischad*).

..

La hoja no es distinta del árbol; es el árbol mismo. El yo no es distinto del Espíritu, es el mismo Espíritu. Una misma savia circula por todas las hojas del árbol: un mismo soplo vivifica todos los seres. Pero la hoja del árbol vive como hoja y como árbol: Y nuestro yo vive como determinación individual y como Espíritu ilimitado. Si la hoja se desgaja del árbol deja de vivir la vida del árbol. Si la perso-

nalidad se limita en sí misma deja de vivir la vida eterna.

..

Recuerdo que una noche junto al mar, pase no sé cuanto tiempo á solas con la luna— esta blanca confidente de los anhelos que no se atreven á salir á los labios. Yo me sentía entonces como una mínima ondulación en la flotante vestidura de Dios, pliegue que en un momento se forma y desaparece fundiéndose en otro.

Allí me di cuenta de que la imperfección no consistía en algunas condiciones accidentales de mi alma, sino en mi propia esencia limitada que, separando mi personalidad de las otras personalidades, le impedía abismarse en la plenitud de la existencia. Entonces me alegré con la idea de que un día caerían las murallas y yo empezaría á ser, pero ya no sería yo, cuando libre de mí mismo sobreviviera mas allá de los siglos en esta pura acción, que en todas partes se nos manifiesta y con más claridad en el fondo del alma humana.

..

Levántate y anda. Levantarse, hé aquí cosa ligera. Andar, cuánto ya más difícil. ¿Hacia donde Señor? ¡Márcame un camino que sea el tuyo y he de seguirlo con el corazón alegre!

..

¡Hay muchas auroras que no han brillado todavía! ¡Haz que las veamos, oh Varuna! (*Rig- Veda*).

LUIS DE ZULUETA

Dr. Pittaluga

CAP presentació ni explicació fore millor que la lletra escrita per el jove i sabi bacteriolec italiá, quin retrato publiquem.—Devem anyadir únicament, que l'estudiós metje italiá s'interessa tant per les invisibles plagues, com per les visibles condicions de vida dels païssos

en que fa estada i que del sejoen a Barcelona, n'ha tret profitosos estudis artístics i literaris que'n se'l fan més simpátic.

Caro Signore,

io stesso non avrei potuto scegliere miglior modo e miglior luogo per mandare da Roma

«LA CALA DELS PINS»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

un affettuoso e memore saluto a quanti mi hanno confortato di ospitale accoglienza, di laboriosa cooperazione, di buona e non moritura amicizia, durante i mesi della mia dimora in Barcelona.

Perciò vi ringrazio con tutta l'anima di avermi invitato a scrivere queste brevi parole.

La penisola Iberica soffre, come l'Italia, di un triste flagello, la cui prima origine rimase nascosta alla indagine dello spirito umano sino a pochi anni or sono: la febbre paludica. E' un altro vincolo, un vincolo di fraternità nel dolore, che unisce i due popoli e i due paesi.

Orbene: dacchè si conobbe, soprattutto per opera del mio maestro, Battista Grassi, che il germe della infezione paludica si trasmette all'uomo per mezzo di uno speciale mosquito, tutta la dottrina intorno alla genesi, allo svolgimento e alle manifestazioni epidemiche o

endemiche del paludismo subì una profonda trasformazione, e assunse un grandissimo interesse la conoscenza esatta e completa della distribuzione geografica di quel genere di mosquito (*Anopheles*) da cui vengono all'uomo, indirettamente, danni tanto gravi.

D'altra parte è ben chiaro che, quando sia stata confermata con esatte ricerche la unica e costante origine della infezione nei varii paesi, i concetti profilattici già vittoriosamente adottati in pratica in molti luoghi, diverranno utili cognizioni universali, saranno accolti con minor diffidenza dagli uomini preposti alla pubblica cosa, e un'altra volta il pensiero e l'opera umana avranno opposto ai malefici della Natura e del Destino una ferma barriera.

Quando una dottrina biologica aduna il consenso di tanti osservatori, le ulteriori indagini e le prove del suo generale valore scien-

tífico e pràtico siescono molto più facili e quasi tutte le vie si trovano appianate.

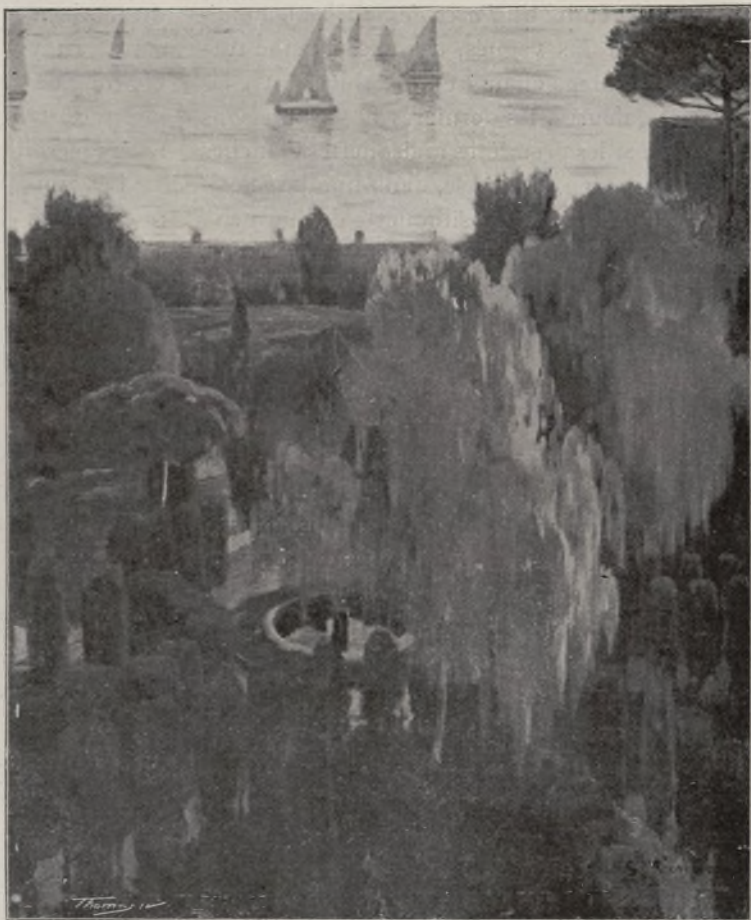
Questo è, infatti, accaduto a me nella vostra terra, per il concorso e la cooperazione dei buoni biologici spagnoli. Ma lo studioso non deve essere trattenuto, per la sola forza della sua intima persuasione, dal ricercare tutte le prove locali, e dal compiere quelle indagini complementari, perchè nessuno ha il diritto di concludere *a priori* sulla perfetta coincidenza e corrispondenza di tutte le condizioni sostanziali delle leggi biologiche, quando mutino le circostanze di tempo e di luogo.

E, di più, io insisto a credere che il cooperare alla *persuasione* di un concetto scientificamente sicuro e socialmente benefico sia un assoluto dovere da parte di coloro che già possiedono, in vario grado, gli elementi di quella persuasione.

Questo dovere di *propaganda della verità* dovrebbe costituire il carattere pratico dell'uomo di scienza, e perciò unirlo maggiormente,

metterlo maggiormente in contatto con lo svolgimento quotidiano delle forme politiche e sociali, e con la vita pubblica del suo paese.

DR. GUSTAVO PITTALUGA

«JARDÍ DEL PIRATA»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

L'obra den Gaudy, judicada per un estranger.

COPIÈM de la revista de *Beauté chrétienne*, *L'art et l'autel*, un trós del article *L'art religieux en Espagne*, escrit per el nostre colaborador M. Desdevises du Dezert, en el que parla en termes altament elogiosos de l'obra de la catedral de la Sagrada familia, que

tant admirablement va construint en Gaudy amb els escassos elements que l'hi proporciona la pietat dels humils i alguna deixa important tant rara com lloable.

El trós d'article al que fem referencia, diu aixís:

«A l'extrémité du *Paseo de San Juan*, au milieu des terrains vagues, des rues à peine tracées qu'un orage change en borbier, entre les prairies galeuses, les dernières hautes maisons de la cité et les premières maisonnettes blanches de la campagne, se dresse, dans une large enceinte, la haute et fière silhouette de l'immense église en construction qui, une fois achevée, sera la merveille de Barcelone.

La crypte, presque aussi vaste que celle de Bourges, est déjà terminée; ses chapelles prennent jour sur un saut-de-loup. La nef centrale, plus haute que le sol de l'église supérieure, sera éclairée par des ouvertures ménagées entre les piliers du chœur. Cette crypte — qui n'est pas l'œuvre de M. Gaudy — est encore du gothique connu, sauf les chapiteaux, sculptés dans un goût somptueux très particulier. Les vingt et une fenêtres qui éclairent les sept chapelles absidales sont ornées de leurs verrières. Sur les fonds de saphir ou d'émeraude de chaque panneau, trois chérubins répètent uniformément le triple *Sanctus* liturgique, dont l'obsédante monotonie traduit si éloquemment l'impuissance de la créature à louer dignement Dieu. La chapelle terminale renferme un autel fort riche, qui fait grand honneur à l'art des ferronniers catalans.

Au dehors, culmine déjà, dans toute sa hauteur, le pourtour de l'abside, avec son double étage de chapelles et de contreforts, qui contre-buteront la poussée de la triple nef.

L'église sera de style catalan, avec trois nefs, de hauteur presque égale, séparées par de hautes colonnes monocylindriques. Elle sera en forme de croix grecque, pour que la coupole soit visible de toutes parts. Elle pyramidera autour d'un ciborium très élevé, que terminera un globe de cristal, brillant dans la nuit comme un phare. La tour centrale sera cantonnée de quatre clochetons, en l'honneur des quatre évangélistes. Douze campaniles se rangeront autour de l'édifice, en l'honneur des apôtres.

L'éclairage sera conçu de telle façon que l'église se vêtira de couleurs différentes suivant les heures de la journée. La teinte dominante des vitraux variera avec leur exposition: l'église s'emplira successivement des lueurs bleues

du matin, des ors du midi et des pourpres du soir; les rayons lumineux, brisés par un double rang de colonnettes, donneront à l'atmosphère du temple une douceur et une délicatesse merveilleuses.

Les trois portails diront chacun un mystère différent: celui du nord racontera la naissance du Christ, celui du sud sa passion et sa résurrection, celui de l'est conduira l'homme de sa naissance à la gloire à travers toutes les épreuves de la vie. Les deux derniers restent encore à édifier, celui du nord est à peu près terminé. J'ai vu les portails de Reims, d'Amiens, de Chartres et de Bourges, aucun d'eux ne m'a produit l'effet de stupeur que m'a donné le portail de Gaudy. Ce n'est pas qu'il soit plus beau, — les autres ont pour eux le style et l'histoire, — mais celui-là est *autre*; c'est l'œuvre d'un vrai, d'un grand artiste, qui l'a bâti en rêve et l'a exécuté tel qu'il l'avait songé. La façade a près de 30 mètres de développement et autant de hauteur. Elle est entièrement bâtie en grès rose du Montjuich et semble avoir été modelée à la main dans une cire molle. Le dessin général est gothique: trois porches s'évasant de dedans en dehors, et couronnés de trois pignons aigus, mais ce gothique donne l'impression de l'irréel et de l'invraisemblable, jamais vu, jamais rêvé. On dirait une colossale et très vieille cathédrale envahie par le lierre, à demi effritée par le temps, à demi cachée sous la neige fondante et hantée par toutes sortes de créatures. Les colonnes sont portées sur des tortues; à hauteur d'appui, une frise sculptée nous montre les oiseaux de basse-cour: dindons, poules, canards, poussins, canetons et oisons sculptés en pleine pierre d'une manière sommaire et élégante à la fois, d'un mouvement juste et vrai. Tout cela piaille, caquette, jacasse entre les fougères, les langues de bœuf, les oreilles d'ours, les pas-d'âne. Les énormes massifs se creusent de niches profondes où se penchent des statues, toujours taillées dans la pierre rose, faites pour la place qu'elles occupent, moulées en grandeur d'exécution, posées dans les niches qu'elles doivent habiter, essayées et corrigées avant d'être tirées de la pierre. Là, c'est la fuite en Égypte; ici, Jésus à l'établi; plus loin, Jésus méditant.

Les voussures montent et se rapprochent, la pierre est mouvementée de ressauts irréguliers, couverts de feuillages. Çà et là une tête s'ébauche, à demi cachée sous les feuilles et les fleurs. Par places, il semble que des trous se soient faits dans le mur; c'est comme les déchirures des nuages, et dans ces brèches chantent des anges... et l'édifice monte, de plus en plus étrange et nuageux. Tout en haut du pignon central s'envole effarée une bande d'oiseaux sauvages, tandis que quatre grands anges debout innocent au son de leurs trompettes de bronze la naissance de l'Enfant divin. Un vent joyeux agite les banderoles qui ornent

les trompettes; au milieu du portail resplendit l'étoile des Mages; sur les tympan, la neige fondante s'avance en lourds rouleaux, c'est le printemps de l'âme qui commence, c'est le renouveau du monde!

Et l'architecte-poète, emporté par son rêve, a conduit si haut son portail qu'il ne reste plus de place pour la rose; il'a ouverte dans le tympan: la porte a cent pieds de haut!...

L'église n'est encore qu'ébauchée et les offrandes semblent diminuer. Il ne se trouvera donc pas, de par le monde, quelque «roi du suif ou du coton» pour permettre à un grand artiste d'achever un chef-d'œuvre?»

G. DESDEVISES DU DEZERT

Els Deus

Del llibre inèdit «Cant pla»

Gosant en el Sant Nirvana
la eterna felicitat
el gran Brahma, Vishnú y Shiva
— els tres Déus — s'están sentats.
L'un fuma en sa pipa d'ámbar
el gra d'opi sacrossant,
l'altre en tassa d'amatista
paladeja el tè daurat,
l'altre en un plat d'esmeralda
menja polsets d'arròs blanch.

Els tres Déus en pau meditan
sobre el vinent y el passat.

«En un principi — diu Brahma
obrint sos ulls fulgurants —
sols el No-Res existía,
la Crèació no era encar;
un día vaig dir: ¡que siga!
y la Crèació brotá.
Del No-Res eixí en bonhora
y al No-Res ha de tornar.»

«En un principi — diu Shiva
sonrient y movent el cap —
no més el Foch existía,
res més qu'el Foch incrèat;
vaig pendre el Foch, vaig pastarlo
y la Crèació esclatá.

Del Foch va rebre la vida,
pel Foch un jorn finirá.»

«En un principi — bramula
Vishnú senyalant l'espai —
solzament l'Aygua existía,
per tot Aygua, á dalt y á baix;
vaig estendre la mirada
y la Crèació surá.
¡Tot, que de l'Aygua vas néixer,
per l'aygua, oh Tot, morirás!»

«¡Pel No-Res!» Brahma murmura;
Vishnú diu: «¡Pel Foch sagrat!»
Shiva, arrontantse d'espatllas
«¡Per l'Aygua!» exclama arrogant.

De rehull tots tres se guaytan
com fa mil ò dos mil anys;
Brahma sacudint la pipa
la carrega ab un nou gra,
Vishnú torna á umplir la tassa,
Shiva á curullarse el plat...
De rehull tots tres se guaytan
Com fa mil ò dos mil anys.

.....
Els Déus no's poden entendre!
¡còm els homes s'entendrán!

APELES MESTRES

«BARCOS BLANCS»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

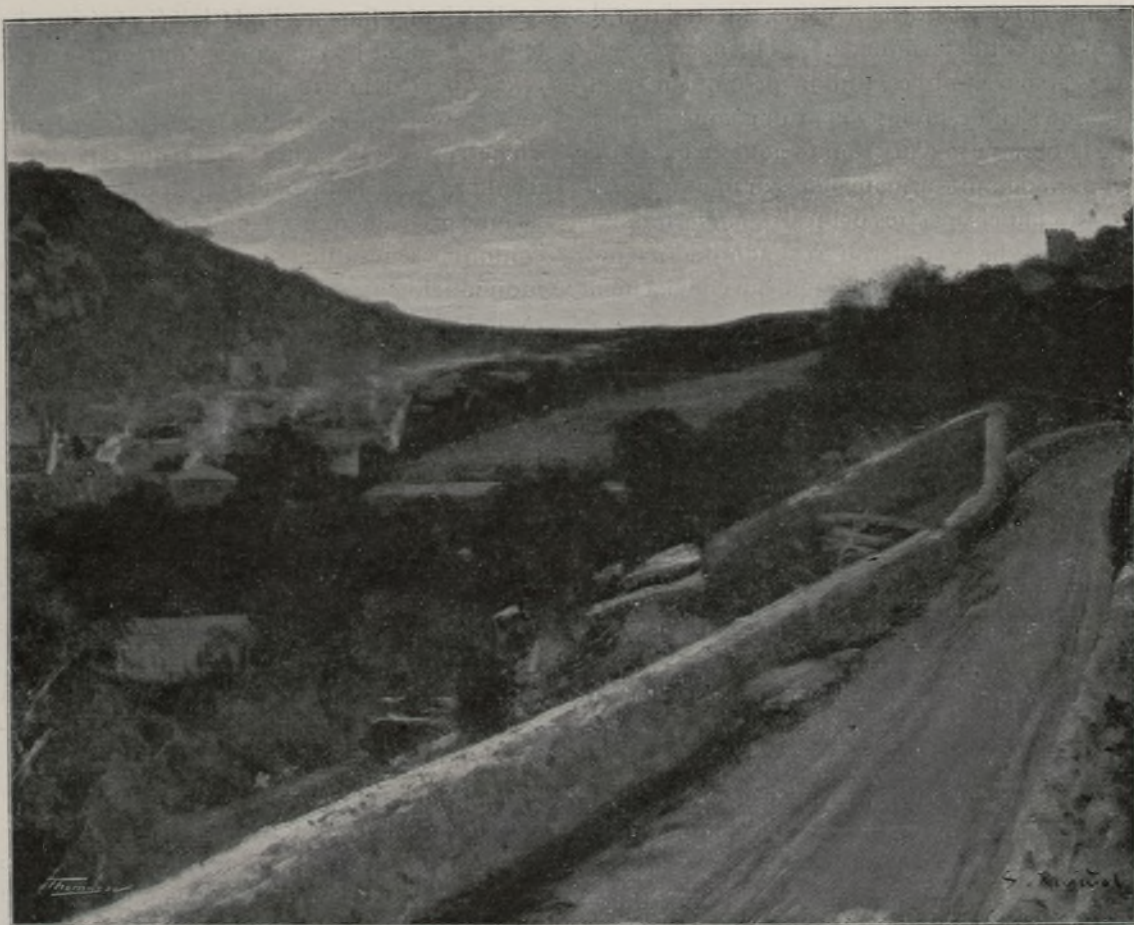
Teatralia

L'ANY de 1903 ha comensat en els teatres barcelonins am bastant ensopiment, artísticament parlant, doncs tant en el Liceu, que a horas d'are ja ha tancat ses portes, quedantnos a deure la única obra nova de interés veritable o siga la *Eurianthe* de Weber, com en els demés teatres, la tradicional *cuesta de Enero* se veu que'ls ha vingut molt a rapel. Am Febrer, sembla que la vida teatral, s'ha rebifat.

En el Principal s'ha fet poc de bó, pero *algo es algo*. Am motiu de la segona vetllada del Atenéu, sobre els «poetas lírics en el teatro,» quina conferencia per cert molt atinada, va estar a càrrec del senyor Pinilla, va repéndres *La risa de Grecia* d'en Marquina, obra poemática, en que si la idea, bon xic confusa,

que la informa, i les linies generals de la mateixa forsa indecises, estiguessin a la altura de la exhuberancia i hermosura de sa forma, podria colocarse al costat, sense que hi fes cap mal paper, de les millors obres teatrals que produeixen els poetes llatins moderns. En la mateixa funció, váren recitar-se algunes escenes del *Diablo mundo* de l'Espronceda.

Després d'unes quantes representacions de la versió castellana de l'*Hedda Gabler* de l'Ibsen, feta a molt acert i carinyo per en Costa i en Jordá i representada ab molt *idem é idem* per la companyia de la senyora Tubau, s'ha estrenat en el mateix teatre, un arreglo de la novela *Resurrección* de Tolstoi, en forma de drama, pels senyors Jovers i Ayuso. Son quatre

«L'HORA FERVENT»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

actes molt ben construïts, i en els que hi queda *algo* de la imponenta magestat evangélica qu'es ànima de la obra tolstoiana. Sols dirém, en alabansa dels discrets arregladors, de la senyora Tubau i sos companys d'interpretació, i del senyor Palencia, que va dirigir i presentar el drama, am ganes de fer-ho bé i en sério (llevat del primer acte, quin caràcter es inadmissible,) que val més *perdre'l temps* fent *Resurreccions*, pel efectes que en la educació del públic pòden produir, que no pas *guanyarlo* ressucitant aquelles *Córtes de Napolayon* que representen en l'art escénic, lo que hi ha entre aquells *dos platos* tan coneguts dels castellans.

A Romea (Teatre Catalá) s'ha estrenat *El mestre nou* d'en Pous i Pagés, en el que s'hi exposa un vici del caràcter montanyenc molt

arrelat a Catalunya. Aquest drama, que té un tercer acte hermosíssim, está desentrrotllat am molt garbo i escrit amb un llenguatge, puríssim gramaticalment, i molt adequat i pintoresc als personatjes que'l parlan, va esser representat am gran acert per en Borrás, en Capdevila, en Marxuach i en Ros, que foren ben secun-tats per tots els altres, sobre tot per la Delhom que va dir tota la escena final amb una gran intensitat dramática, i per la Jarque qu'es una dama jova, de totes prendes.

L'aixalabrat, d'en Costa i en Jordá, estrenat en el mateix teatre, es un drama desigual i bon xic confús en son desentrrotllo i construcció, pero, que demostra en sos autors condicions molt adequades per el conreu del art dramàtic, que poden donar fruits ben saborosos el día que siguin sincers, fent un drama

sense *parti pris* de cap mena, ni en favor de cap corrent determinada. Si la tendència, envers això o allò hi es, millor, però que'n resulti, que s'en despregui com una conseqüència de la obra pura d'art, doncs aquesta ha d'ésser el punt de mira principal dels dramaturgs. Així ho fan els mestres del teatre modern i així crec que han de ferho sos admiradors més entusiastes en els que contem am coneixement de causa als autors de *L'aixalabrat*.

La nit del benefici d'en Borrás va estrenar-se a Romea *El prestidigitador*, (1) monòlec d'en Rusiñol, rublert d'aquell humorisme agre-dols tan personal i tan característic del nostre eminent pintor-poeta. En Borrás va ferlo ab una desinvoltura i amb una dosis tan pujada de còmic de bona llei, que va deixar esmaperduts a una pila d'admiradors seus que no s'hi poden fer a que en Borrás també'n sapiga de fer riure.

A Novetats i per una companyia d'ocasió dirigida per en Vinyas, va estrenar-se el drama del jove escriptor E. Bergé, *L'espiga negra*, en el que s'hi descubreix en mitj de grans defectes i equivocacions un veritable temperament d'autor dramàtic.

L'estreno a Romea del drama de l'Ignasi Iglesias, *Els vells*, va revestir tot el caràcter d'un aconeixement teatral i l'èxit obtingut pel mateix va ésser tan gran i complert com merescut.

Se tracta d'una obra, hermosa de debó, de la que s'en despren, am tota la magestat aclaparadora de las grans veritats, una inmensa desventura e injustícia social que al espectador menos pensador li produheix una impressió i compassió fondíssima. L'artista l'ha viscuda i l'ha sentida am tanta intensitat l'amargura que emvolcalla a la acció del seu drama, que l'ha traslladada a les taules amb una má ferma i segura, guiada per l'art i'l sentiment més esquisits; quasi paralela a la acció principal del drama i confonentse a voltes amb ella i marxa un'altre acció perfectament lògica i perfectament humana que al ser judicada equivocadament fa que esclati el conflicte dramàtic amb una veritat corprenedora.

(1) El dibuixet den Casas, de l'última plana es el de la coberta del monòlec.

Res ha fet fins are l'Iglesias (i aixó que ha fet molt i molt bó) que puga compararse a *Els vells*, que pel nostre gust es una de les obres més trascendensals i d'aire més modern que s'han escrit pera'l Teatre Catalá, que está, doncs d'enhorabona, tan per el nou drama, com per la interpretació que va obtenir, doncs si de conjunt va resultar senzillament admirable, individualment va esser per part de la Morera, la Delhom, en Borrás i en Capdevila molt superior a tot elogi.

No parlo de la *ópara* d'en Manen, estrenada al Liceu, ni de la enjegada del *tenor catalán* Utor, que va alcansar proporcions d'aconeixement barceloní i va estar a punt d'alterar l'ordre públic, perquè un servidor amb *óparas* i am *cantadors* no hi entén prou i perquè per haber de dir alló de que *si persevera en el estudio* i de que es un *diamante en bruto*, més val no dir res i deixar fer.

Quant surti aquest número, potser s'haurá estrenat á Romea, el drama *L'héroe*, d'en Rusiñol en quin cas ne parlaré, així com de la funció que'l Teatre Intim donará *zanjadas ya todas las dificultades y vencidos todos los obstáculos* el día 7 de Mars, a Novetats, dient també alguna cosa d'en Zacconi i sa companyia, que comensa en el mateix teatre, — el día 28 d'aquet mes, nada menos que amb el *King Lear* de Shakespeare. Aixó si qu'es una bona noticia.

Am tot el respecte degut a tant gran actor, no es possible deixar de doldrers de que en el repertori triat per Barcelona, hi figurin obres que representa magistralment, mes insoportables per elles mateixes, per antiquades, vistes, sentides i manosejades; sols el talent den Zacconi, podrá fer sentir una segona representació de la *Morte civile*, del *Demi-monde*, del *Amico delle donne* i fins del mateix Kean, que potser serán les que agradarán més a alguns dels meus companys de platea, mentres que d'altres entre'ls que m'hi conto jo, mes ens estimariem una mica mes de Shakespeare tan poc sentit a Barcelona i que casi se'ns habie promés al anarsen l'eminent actor italiá.

UN DE LA PLATEA

Els 36 quadros den Rusiñol

LES multituds miradores de quadros, necessiten un medi neumotècnic per recordar-se de quina exposició se parla.—Aixís tenim a Barcelona l'*Universal*, la *primera de Belles Arts*, la del *any de la guerra*, la d'*art antic*, etc., i ja queda establert que quan se parli de la instal·lada per en Rusiñol a càrrec Parés, serà la dels *trentassis* quadros: no hi ha hagut article, gazetilla, parafrassis, estudi ni fugida d'estudi, que s'hagi descuidat d'esmentar que'n Rusiñol ha pintat *trentassis* quadros.

En xifres, els 36 quadros son l'expressió de la sorpresa produïda per tan gran producció de bona qualitat; perquè sorpresa desperta qu'un pintor pugui omplir la sala de càrrec Parés, en catorze mesos de tasca, distret encare per viatges, producció de llibres i comedies i altres treballs tant freqüents en tota la vida artística den Santiago Rusiñol.

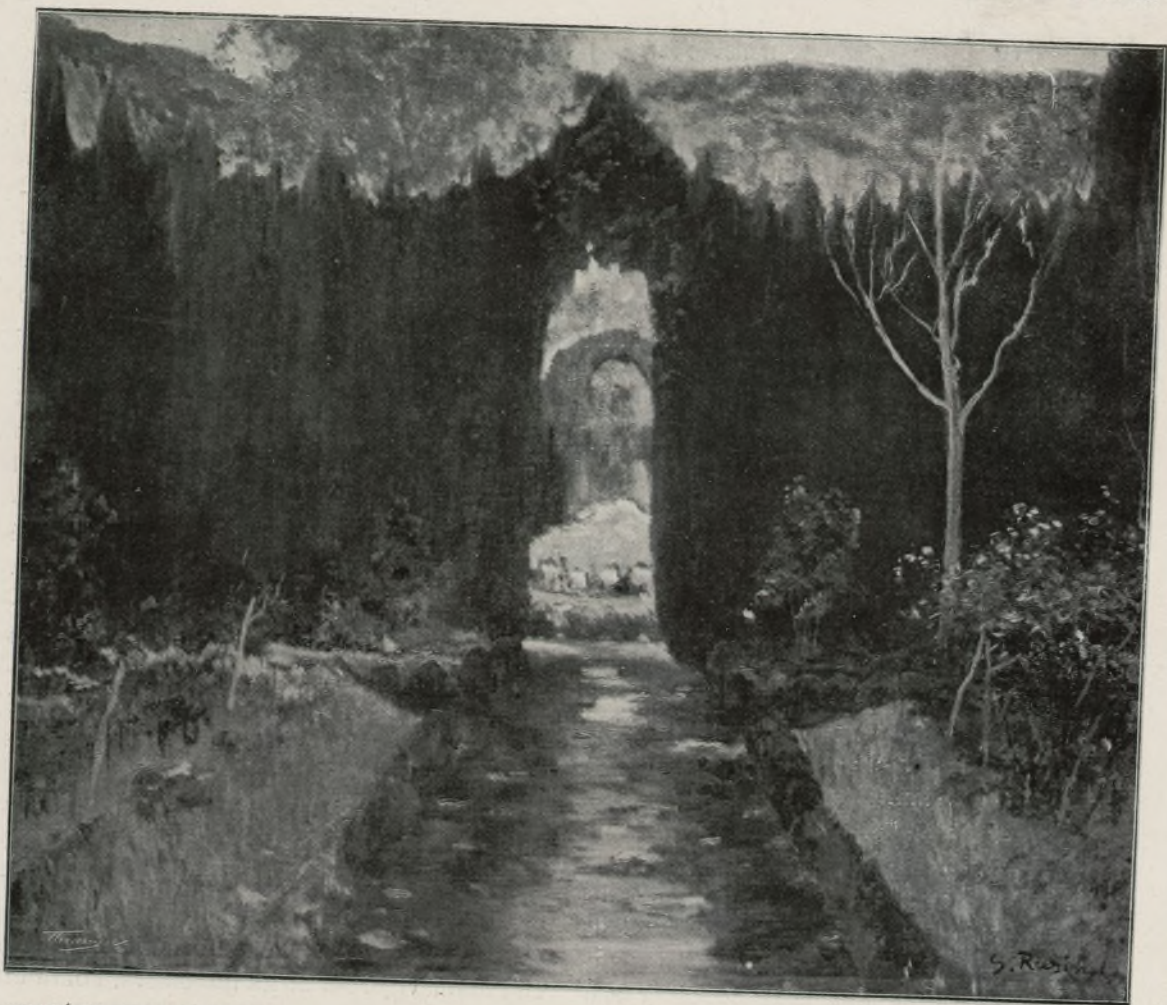
Un cop ben entesos sobres la quantitat de quadros, passém endavant, perquè si no, deuriem anyadir-hi els cinc de grans dimensions col·locats en el menjador del gran hòtel de Mallorca, i uns quants mes, adquirits per aficionats mallorquins, que ja comencen a triar peix abans d'endursel-en a Barcelona.

Mes si la quantitat parla amb eloqüència *fabril* als ulls de les multituds, els admiradors se senten mes atrets per les qualitats intrínseques de les obres, siguin mirades en conjunt, o examinades en detall. Parlant den Rusiñol se podria escriure llargament sobre la diferenciació odiosa segons molts, del pintor a seques i del pintor artista: si aquesta última denomina al pintor que coneixent la tècnica, la mou al grat de la seva voluntat, enriquint les melodies de la naturalesa que son el dibuix, i les armonies que son el color, si pintor artista, vol dir *sabi* en pintura, en Rusiñol ho es ben bé.—Lo que no es, es *Patum*, perquè en lloc de *coagularse* en un aspecte de la naturalesa que l'hi ha sortit encertat, com a bon caminant de la terra, canvia d'hores, de comarques i fins de climes, seguint aquell viarany comensat en els jardinetes humils de Barcelona, que s'allarga i

s'engrandeix sense acabarse, mentres durin les forces del caminant. — Aturo aquí la tendència d'anarmen cap a una crítica d'aquelles que donen consells als autors, i que solen acabar demostrant que si'l crític sapigués pintar, ho farie d'un modo molt diferent del criticat, vritat com un temple que val mes no inquietar. — En l'esfera mes modesta del que entremix de un grupo de públic admira'ls quadros, se'm fá evident la veritat de lo que deie en Gabriel Alomar, de Mallorca, al exclamar que am l'operació que l'hi doná la salut, en Rusiñol perdé les tristeses inútils i potser les alegries febroses.

Tinc a la vista hermosos jardins de Granada que s'están reproduhint lentament... pero bé, i cotejats amb els trossos de bellesa mallorquina, s'hi veu tot seguit una condició nova, en tota l'obra pictórica den Rusiñol. I es que gracies a Deu, ja's pot parlar de lo que fá, sense retreure malinconies, morfines i altres generoses bescantades; per primera vegada, además de veurer les obres d'un home sá d'esprit, s'hi sent en lo que deixa veurer la tria ràpida dels colors, en la major alegría dels cels, en l'inflor vigorosa de les nuvolades, l'obra un home que frueix de la salut que dicte coses ponderades; ja no som en aquells temps d'interessants pintures influides del estat d'ànima, am damiseles esllanguides solcant boscos baixos de lliris i violes, ni en els d'aquells frases joves abrusats de sofriments i tortures i encara mes lluny som de veurer que'n Rusiñol pinti parisenques transparents, convulses i de pupiles dilatades. Tot-hom está convensut de la veritat de l'influencia qu'han tingut les fases de malestar i de salut, en l'obra den Rusiñol, tot-hom, menos uns quants als que en tant bon camí trovaben el Rusiñol d'abans, com el d'ara. — Solzament n'hi ha qu'en aquest camí, l'han seguit sempre; d'altres amb intermitencies; alguns se plantaren de seguir de bon principi i altres al ser aprop de les alsades desde aon s'oviren les obres arrodonides de la maturitat.

Per arribar a veurer els recons olímpics, wagnerians, o dels sigles d'or italians, en Rusiñol

«JARDÍ DE VALLEDEMOSA»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

va comensar per les exides humides de la nostra ciutat, va seguir per els jardinots, plantats en terres cansades i en torretes trencades arraulits i porucs a l'ombra de Montjuich; va entreveure les desaparescudes belleses de posta de la destruïda Fontana de Gracia, va afinarse entre les coqueteries dels jardins de pobre de Montmartre i contemplant les grandeses massa grosses de Versalles i Fontainebleau, pera treuren el primer fruit saborós en aquella gran tongada de jardins de Granada, dispersats avui en algunes col·leccions de Estats... estrangers i els llocs preferits d'algunes galeries privades. — Després, ja'ns trobém a Mallorca, passant per el Laberinte, del Marqués d'Alfarràs, (1) obra que figure en l'última exposició

i que sosté'l lloc d'honor entre sos companys de l'illa balear.

Doncs tant en lo de Granada com en lo d'are, com en els primers jardins raquítics de Barcelona i Montmartre, la vía, el camí de cultura plástica seguit per en Rusiñol desde's seus primers passos, va dret casi sense parades ni voltes, a les belleses clàssiques italianes, ideal de tots els romàntics, meca dels pintors de sentit decoratiu i país de senyories seculares i hermoses, que sempre ha conservat el bon sentit de no destruir els detalls que per sobre la malaria, la xardor del Sol i les tristors de les llacunes, l'hi han mantingut el primer lloc de terra d'hermosures i de reconcs paradisiacs.

Els trentassis quadros den Rusiñol, venen a

(1) Reproduit en facsimil per Pèl & Ploma.

«JARDÍ DE MONTANYA»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

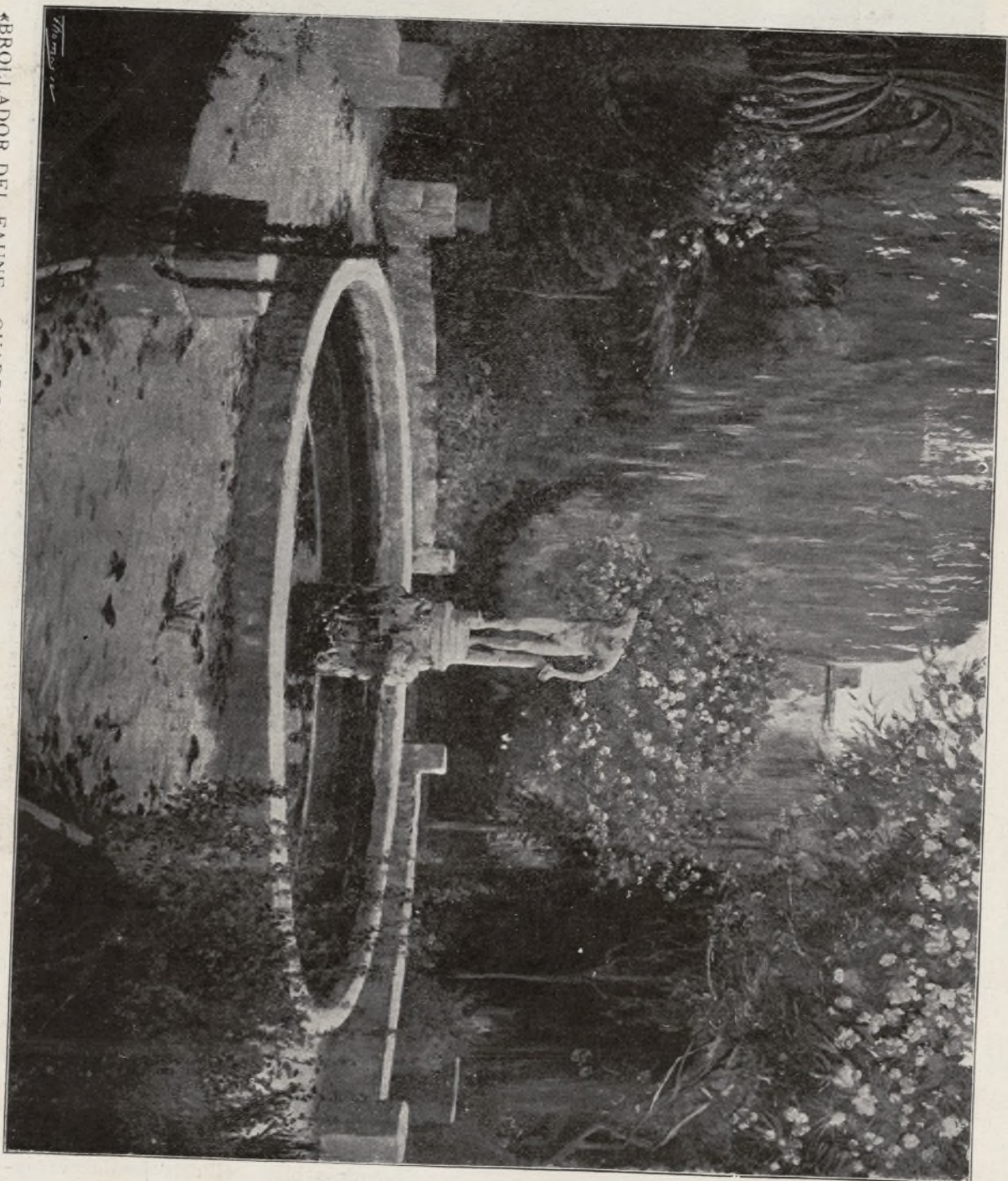
esser una mena de *racconto* pictòric: hi han parets blanques en quins plans jugue la llum, com en la tongada dels patis sitjetans, hi ha pinacles de xiprers i arcades de misteri, ben pròximes germanes d'aquelles hermoses ruïnes que son els jardins granadins; hi han jardins de *torre*, tan menestrals i *ben* martirissats com els dels voltans de Barcelona, hi han ròcams, montanyes, prades, tarongers, camps de conreu com ja n'habie pintat en Rusiñol en un i altre lloc; hi han cels fins, lluminosos, serens o ennuvolats, que tenen totes les games imaginables i finalment hi han les escales i'ls bosquets retallats de Raïxa, tant italians d'aspiració en la triada del pintor, que en efecte foren el sojorn preferit d'un gran cardenal del temps un xic passats.

Hi há ademés, un altra cosa, qu'encara fá mes *racconto*, pero de mes bon esser que'ls de tenor: hi há, en el conjunt reunit per en Rusiñol, exemplars de tots els molts geures de pai-

satje que ha pintat; mes arrodonits, mes ben vistos, mes ben dominat l'objectiu de l'obra, mes ben *tallats* casi tots ells, per enquistar el trós de naturalesa escullit en els límits de la tela. Aixís es com l'exposició resulta resúm de l'obra passada del pintor, superant en calitat a moltes de les que ja eren conegudes, com en els *raccontos* el tenor canta millor que en lo demás de les óperes. — Pero'l pintor ni s'ha *reservat* ni ha fet *pinxols*; el temps passat en incansable activitat, la salut, i la concentració del seu esprit devant d'una terra grandiosament suggeridora, l'hi han permés d'aprendre moltes coses i als ulls de tots els que no tenim atacs de bilis o de gelosia, en Rusiñol am tot i ser el mateix dels jardins de Granada, el dels patis blancs o blaus, el dels jardins vergonyants de Montjuich i els dels mes aixerits de Montmartre, ens resulta mes artiste, en l'exposició dels *trentassis quadros*.

P. & P.

«BROLLADOR DEL FAUNE», QUADRO PER S. RUSIÑOL.

M. Feliu

DE tots els pintors catalans que viuen al estranger, en Manel Feliu es el que mes difícilment ens tornarà. — Les arrels que'l lliguen a París, son tan vitals que'n fan difícil una tornada al terror aon nasqué. — Per sort, els fruits de la seva estada en un centre mes atractívol que'l nostre, son prou apreciats en la nostra terra per poderlos assaborir quan ne té un aplec i de l'última exposició que feu a can Parés, si s'en entorná cap a Fransa alguna obra, fou mes per necessitarla allí, que per mancarli ofertes de qui voldrie contemplarles en casa propia.

L'efecte dels dibuixos i dels quadros, fou sensacional; els articulistes, acabaren les llistes de calificatius encomiásticos i les comparances, no per ser sempre odioses, deixaren d'anar en doina a falta de millors elements d'opinió. — Per fi, la Junta de museus, aquesta vegada sense protestes, d'aquelles protestes informulates que son les úniques qu'aquí's gasten, n'hi adquirí un quadro, pera ser colocat en la galería municipal.

En Feliu forma part del petitíssim número de pintors realistes que fore possible agrupar en torn d'una escola que's podrie anomenar de Velázquez, per serne el capitost el famós pintor de Felip IV. La denominació d'espanyola no l'hi escaurie, perquè a través dels temps, hi han deu vegades mes deixebles per afinitat a Inglaterra, Estats Units, Fransa i altres païssos, que en el del mestre. Si s'exceptua Goya i Rosales, la pintura de la vida no l'han seguida a Espanya, gaires caps de brot. Em cambi du-

«JARDÍ SENYORIAL»

QUADRO PER S. RUSIÑOL

rant l'última mitat del segle XIX, Velázquez ha sigut el director espiritual desde Manet a Whistler i fins de Delacroix al mateix Degàs.

Les qualitats dominants en les obres den Feliu, son además d'un dibuix comprensible per totom, i elegantment executat, un color personal colocat per grans masses a plena pasta. Les obres de l'última exposició, eren casi totes estudis de sers i coses humilíssimes, plens de la poesia que acompanya a la tristesa vista amb ulls d'artista.

Les numerosos obres den Feliu que publiquem ens escusen d'entrar en descripcions inútils, perquè prou bé que parlén elles mateixes a qui sápigue capir son mut llenguatge.—P. & P.

Noves & velles

EL FACSIMIL D'AQUEST NÚMERO, reproduïx un dels millors dibuixos de Manel Feliu. Com de costum, el repartim *únicament* als subscriptors. L'obra perteneix al distingit col·leccionista don Adolf Carulla.

DESAPARICIÓ DE LA RIQUESA NACIONAL. — Se'ns assegura que l'esplèndida col·lecció bibliogràfica del senyor Marqués de Jerez, ha sigut venuda a un nord americà, per unes cent mil pessetes. — La biblioteca se compona d'excelents edicions cervantines, poesies i monografies que'ls erudits espanyols podran anar a consultar a casa del nou amo.

LA CASA DE LAS INFANTAS. — Aquesta joia arquitectònica de Saragossa, se ven a qui'n dongui mes; amb els elements artístics que conté, fore fàcil reedificar un edifici semblant en un altre lloc. No hi ha cap aficionat?

EXPOSICIÓ D'ART MODERN. — Aquest es el títol de l'exposició que per els mesos de Maig i Juny i en el Palau de Belles Arts, no's celebrà tampoc en guany. I mentrestant, anem cantant les excel·lències del nostre art i la protecció que mereix oficialment.

HA MORT A OLOT, EN MARIAN VAYREDA, autor dels llibres: *Records de la darrera carlinada* i *Sang nova*. Ademés de les lletres, conreua la pintura amb distinció quan les seves ocupacions l'hi permetien. E. P. D.

DIARI TELEFÒNIC. — El telèfono, que es a Barcelona aquell trastet que serveix pera provar la resistència passiva dels abonats, es un instrument perfeccionat, útil i pràctic, a Budapest. — *El Telephon Hirmondo*, es el tí-

tol del diari que dirigeix en Theodor Puskas, antic col·laborador de l'Edisson. El subscriptor del diari acústic, reben automàticament i a hora fixa, el resúm o sumari del dia i després esculleixen quina secció volen sentir. El *Telephon Hirmondo*, conta sis mil subscriptors, cantitat a la que s'avindrien alguns periòdics, dits de gran circulació.

NOVA REVISTA CATALANA. — Havem rebut els primers números d'una nova revista literaria titulada *Catalunya*. L'hi desitjem llarga i fàcil vida.

LES DONES A ROMA. — El ministre de Instrucció pública i Belles Arts de França, ha decidit que desde aquest any, les dones podran pendrer part en els exercicis de les pensions a Roma i podran aspirar a guanyarles.

EL PRESTIDIGITADOR DEL MONÓLEC DEN RUSIÑOL

Obrador Gràfic. Thomas. Barcelona